

Forfatter: Jacobsen, J. P.

Titel: En Cactus springer ud (DK)

Citation: Jacobsen, J. P.: "En Cactus springer ud (DK)", i Jacobsen, J. P.: *Lyrik og prosa*, udg. af Jørn Erslev Andersen ; Esther Kielberg , Det Danske Sprog- og Litteraturselskab, Borgen, 1993, s. 190. Onlineudgave fra Arkiv for Dansk Litteratur: <https://tekster.kb.dk/text/adl-texts-jacobjp08val-shoot-workid71556.pdf> (tilgået 24. april 2024)

Anvendt udgave: Lyrik og prosa

En Cactus springer ud

Naar man i Tanken lader Rækken af sine Bekjendte glide forbi, saa ser man altid dem, til hvem man ikke er kommet i et nært og inderligt Forhold, lade sig tilsyne i en vis bestemt Situation.

Saaledes gaar det i det Mindste mig.

En drejer for Exempel altid hilsende om et Hjørne, en Anden finder jeg altid staaende ved mit Vindu med Blikket fæstet paa Gjenbohuset. Der er en aldrende Mand, som stedse sidder og stirrer tankefuldt ned i sin Suppe, hvorover utallige Fluer summe, og en elegant ung Mand, der stedse følges af en Nøddeknækker, der viser Tænder i Skyggen af en stor Calla.

Af de mange saadanne Billeder, som nu drage mig forbi, vil jeg fastholde et enkelt.

Det er en gammel Mand, der bøjer sig ned over en prægtig Rose og kysser en nysudfoldet Knop. Han er Krigsraad Krigsraaden holder usigelig meget af sine Blomster, ogsaa af Andres, men som man holder af Andres Børn i Forhold til sine egne; men havde nu disse Andre et ejendommeligt Blomsterbarn, som de ikke forstode at pleje, som det skulde plejes for at blive til Noget, saa tog han det til sig og var mod det som mod sine egne og skiltes nødtigt fra det. Han blev vred, naar man ikke var god ved Blomster, og gik endogsaa stundom ind til vildfremmede Mennesker og gav dem Tilhold om at vande den Heliotroph, de havde i Vinduet, og beskjære Myrthen, der stod ved Siden af den. Denne Krigsraad havde en Datter, hun hed ikke Julie; men jeg vil kalde hende Julie. Om hun var smuk? Ja! se nu, hvad Krigsraaden mente. Jeg har nemlig Krigsraaden mistænkt for et stærkt Hang til Symbolik; jeg tror, at de Blomster, der stode i Dagligstuen, hver havde sit Navn efter en af hans Kjære, og hvad en dejlig hvid Nerium angaar, som stod paa et lille Blomsterbord for sig og prangede med sine mørke Blade og skjære, duftende Blomster, saa er jeg ganske vis paa, at den hed, hvad Julie hed

Vi vare fem unge Mennesker, der stadigt kom der i Huset: Per og Povl, Carl og Jesper og - Mads. Sidste Gang vi Alle vare samlede der, 191 var en Aften i October og det i Anledning af en meget sjelden Cactus, som nu endelig efter ni Aars omhyggelige Pleje havde faaet en Blomst, der efter denne Cactus Skik vilde aabne sig en Gang i Løbet af Natten med et stort Knald Nu skulde jo Ventetiden gaa med Noget, og da vi Unge, hvad der ikke er nogen Sjældenhed, troede vi vare Digtere, - Carl var dog baade for vort og sit eget Vedkommende vis paa, at det var en Fejltagelse, - saa havde vi ladet Krigsraaden forstaa, at vi vilde paatage os at udfylde Pavserne mellem Theen og Frugtskaalenes Vandringer.

Der var nu blevet indbudt en Del Damer og Herrer; men paa Grund af det daarlige Vejr og andet lovligt Forfald havde, med Undtagelse af en døv Aessor, ingen Andre end vi fem givet Møde. Men hvad gjorde vel det, Julie var der, og det var dog egentlig hende, for hvem vi vilde læse, hende af hvem vi vilde beundres.

Nu! Cactusen stod midt paa Bordet, Krigsraaden og Aessoren sad hver i sin Ende af Sophaen, Julie vandt Garn af en nydelig antik Garnvinde, der havde tilhørt hendes afdøde Moder, og Carl sad hos hende og klippede Vindsier med en umaadelig Havesaks. Vi andre dreve lidt ulykkelige omkring, fortabte os i Billederne paa Væggen, talte Striberne i Tapetet, gennemgik Visitkortene, løftede paa Rullegardinet for at se, om det var stjernelyst, og hørte uagtet al denne Travlhed dog hvert Ord, der blev sagt i Stuen, saa vi kunde le, naar Aessoren var vittig.

Endelig var Julie saa venlig at anmode Povl om at begynde, og han læste da:

Efteraar

Skoven staar i sin fejreste Dragt,
Frugter er komne til Blades Pragt,
Rigere mægter den aldrig sig smykke,
Nærmere kan den mod Maalet ej rykke,
Maalet er naat.
Høstvind kommer med Lumskhed og List,

Kysser hvert Blad, der hænger paa Kvist,
192 Bringer en Hilsen fra Vaarvinde milde,
Minder det træds om den Tid det var lille,
Løvspringets Tid
Længselsfuldt mindes nu hvert et Blad
Tiden, det drømte i Knoppen glad,
Mindes det Nu, da befriet det strakte
Ud mod det Lys sig, der venligt det vakte,
Kysset' det grønt.
Om vil det leve den Tid, der svandt hen,
Lyst nu for Vinden det flagrer igjen;
Ej har dog Vaarfarvens Friskhed det vundet,
Visnet det hænger, dets Farve er svundet,
Maalet var naat.
Høstvind kommer sin hærjende Gang,
Tuder for Blade sin spottende Sang:
»Gaar I i Barndom, saa er I for gamle,
Ned skal I Alle fra Grenene ramle,
Maalet er naat.«
Løvet nu falder, dog Blade smaa,
Ret som om atter i Knop de laa,
Rulle sig sammen, skjøndt revne fra Kviste,
Holde ved Drømmene fast til det Sidste,
Drømme om Vaar.

»O ja! o ja!« sukkede Aessoren, »Efteraaret er en meget melancholsk Aarstid og usund, meget usund!«

Jesper saa medlidende over paa Sophafolkene, smilede til Julie og læste:

Stemninger

I. I Rummet det vældige vugges
Vor Jord som paa Havet et Blad,
193 Og jeg er et Støvgran, der glimter
»Gud« ved i Lyset af hvad?
Og dog er det hele Solsystem,
Der vugges i Æthrens Bad,
En Krusning i mine Tankers Hav,
Kun lille, og kruset af hvad?
II. Med store Tanker har jeg levet,
Og dybe Stemninger mig bar
Saa tidt til Aandens lyse Rige,
Hvor Sandhedssolen funkler klar.
Paa Skjønighedshavet har jeg vugget
Og lyttet til dets Vovers Klang,
Og Dybets fine klare Perler
Jeg dristig hented paa min Gang.
Rigt var mit Liv paa Sorg og Smerte,
Men og paa Fryd selv i dets Kval,
Og blev jeg slaaet i dets Kampe,
Jeg vandt og Sejre paa dets Val.
Og dog, hvor gjerne veg jeg ikke
Min Plads i denne stolte Dands,
Og gav med Glæde Aandens Vælde
Bort for en Bondes sløve Sands.
O, hvilken Ro dog kun at tænke
Paa hvad et søvngigt Blik kan se,
Hvad Værd ej har, værdifuldt finde,
Og dumt ad Aandens Tale le.
Og saa tilsidst henslumre rolig

Med Drøm om Himlens Fryd og Mag,
Om Gjensyn med afdøde Koner
Og Haab om Søndag hver en Dag.

194

»Det minder mig ganske om den Tid jeg gav mig af med Botanik,« udbrød Krigsraaden, »der var saa megen Tale om, at dobbelte Blomster vare vanskabte, og jeg kunde aldrig se paa en Rose uden at pille den fra hinanden for at se al den Støvdragerjammerlighed, der gjemtes bag de kjoenne Blade. Da længtes jeg ogsaa efter min gamle Bondeforstand, nu har jeg den - Gudskelov!«

Julie bad nu Per at glæde os med Et eller Andet. Per sad og saa paa sine Støvler og lod meget overrasket og meget uvillig. Da han var færdig med dette Forspil, begyndte han:

En Arabesk

Har du faret vild i dunkle Skove?
Kjender du Pan?
Jeg har følt ham,
Ikke i de dunkle Skove,
Medens alt Tiende talte,
Nej! den Pan har jeg aldrig kjendt,
Men Kjerlighedens Pan har jeg følt,
Da tav alt Talende.
I solvarme Egne
Vokser en sælsom Urt,
Kun i dybeste Tavshed,
Under tusinde Solstraalers Brand,
Aabner den sin Blomst
I et flygtigt Secund.
Den ser ud som en gal Mands Øje,
Som et Ligs røde Kinder.
Den har jeg set
I min Kjærlighed
Hun var som Jasminens søttduftende Sne,
Valmueblod randt i hendes Aarer,
De kolde, marmorhvide Hænder
Hvilede i hendes Skjød
Som Vandlilier i den dybe Sø.
195 Hendes Ord faldt blødt
Som Æbleblomstens Blade
Paa det dugvaade Græs;
Men der var Timer,
Hvor de snoede sig kolde og klare
Som Vandets stigende Straale.
Der var Suk i hendes Latter,
Jubel i hendes Graad;
For hende maatte Alt bøje sig,
Kun Tvende turde trodse hende,
Hendes egne Øjne.
Af den giftige Lilies
Blændende Kalk
Drak hun mig til;
Ham der er død,
Og ham der nu knæler ved hendes Fod.
Med os Alle drak hun
- Og da var Blikket hende lydigt -
Løftets Bæger om usvigelig Troskab
Af den giftige Lilies
Blændende Kalk

Alt er forbi!
Paa den snedækte Slette
I den brune Skov
Vokser en enlig Tjørn,
Vindene eje dens Løv.
Et for et,
Et for et,
Drypper den de blodrøde Bær
Ned i den hvide Sne;
De glødende Bær
I den kolde Sne. -
Kjender du Pan?

196

Per saa bifaldsfordrende hen paa Julie, og hun nikkede venligt til ham med Begejstring i Blikket, men ikke ubetydeligt forvirret, thi hun havde hele Tiden, mens Per læste, hvidsket med Carl og saaledes neppe hørt et eneste Ord.

Asessoren lo og hostede og raabte: »Superbt, superbt, ikke sandt, Krigsraad? Fortrinligt, i Sandhed fortrinligt!«

Krigsraaden vendte sig mod Per og sagde lidt forlegent: »Ja, De maa virkelig undskylde mig; men jeg kunde Gud hjælpe mig ikke forstaa det, men det lød overmaade dejligt.«

»Netop!« udbrød Jesper, Mads og Povl paa en Gang og antydede ved deres Armbevægelser, at de havde en hel Del at sige om den Sag, men afbrødes heldigvis ved, at Pigen bragte Aftenberlingen ind Selvfølgelig lagde Avisen Beslag paa Alles Opmærksomhed; men den Ting er ikke til, man jo omsider bliver kjed ad, og Jesper anmodedes om at læse. Han foldede meget langsomt sit Manuscript ud, saa længe mørkt frem for sig og tog saa fat paa:

Udlændinge

Det hænder undertiden, at Frø fra sydlige Lande af Vind og Vove føres op til Nordens Kyster, og stundom spirer det; men Luften er den fremmede Plante for kold, det stærke Strandgræs tager Væksten fra den og skygger over den, og al den Skjønhed, den i sit Hjem havde mægtet udfolde, kan kun et Forskerøje ane i den forkrøblede Stængel og de gule hængende Blade. Det er to saadanne Planter, jeg vil vise dig; men vil nu du være Forskeren, der i den kuede Vækst aner den ranke Stamme, Løvet grønne Fylde og Blomsternes Farvepragt, og saaledes give dem et Skjær af det Skjønhedsliv, det blev dem nægtet at føre?

Det var da i en Jydsk Landsby paa et stort Sommermarked Midt paa Pladsen stod en Liremand, Karle og Piger i Kreds om ham, fortabte i det Tonehav, der strømmede ud over dem, glade, men med alvorfulde Miner, saaledes som det sømmer sig for voksne Folk. Dog var der En, som helt og aabent hengav sig til Tonerne; han nynnede saa smaat med, slog med Hovedet, gjorde nu og da et Dandsetrin og vendte sig med glade, forundrede Øjekast snart mod En, snart mod en Anden, som vilde han sige: »kan I da blive staaende?« og deres 197 rolige Blikke svarede ham det bestemteste Ja, og smaa Smil tilføjede endog en stille Tvivl om hans Forstand. Med et blev han, helt ovre paa den anden Side, en Pige var, som stod med halvt lukkede Øjne og vuggede Hovedet i Takt Han for over mod hende, greb hendes Haand, og snart svingede de rundt paa Græsset. Det var ikke nogen Dandsemelodi, der lød just i dette Øjeblik, men den Dands, de improviserede, gik med et Liv og en Sikkerhed og sluttede sig saa nøje til Melodien, som var det Hele dem Begge Noget gammelt og velbekjendt.

»Det er da sært, de saadan vil dandse,« hvidskede en ganske ung Bondepige til en ældre.

»Aa hvad! der er jo Ingen af dem, der er af Folk.«

»Hvordan det?«

»Aa, han er jo opfødt i Fattighuset, hans Moder kaldte de Grethe Rakker, og hun var nok en Kjæltringpige.«

»Men Pigen?«

»Du kan nok se, at hun er af de Sorte, hendes Fader var Sergeant ved Spaniolerne.«

Men de to Glade, der havde fundet hinanden, vilde ikke skilles. En Maaned efter lode de sig vi. De havde ingen Slægt og hvad de ejede var kun Lidet, dog saa meget, at en Mand derfor overlod dem et lille Hedejærne, hvorpaa der laa en Høj. Højen fik de indrettet til Hus; men Heden blev aldrig Have, som de først havde tænkt; thi Jens vilde hellere tjene Brødet ved at spille paa Clarinet end ved at grave, og Karen vilde før spinde end luge. Her levede de nu meget lykkeligt, og da Sommermarkedet kom igjen, tog Jens derhen med sin Clarinet; men Karen maatte blive hjemme; thi der var en Tredie i Højen, der ikke kunde raade ene.

Aarene gik, og den Lille, Else havde de kaldt den, voksede sig smuk og klog og tumlede sig lystigt fra Morgen til Aften mellem de brune Lyngbuske.

Pludselig blev hun meget syg, Dage og Nætter sad Forældrene ved hendes Leje; men Sygdommen veg ikke.

Endelig vaandede hun sig i den sidste Kamp; Jens flygtede forfærdet udenfor, men Moderen bad sit Fadervor, og da hun mærkede, at det ikke raabte om det, hun dette Øjeblik ene søgte, saa gav hun selv Ord til Bønnen og bad: »Vorherre! jeg ved, at du er en god Mand, og har vi været for glade og ikke tænkt nok paa dig, saa maa du nu ikke være for streng ved os; tag ikke mit Barn fra mig! kan du ikke lade os faa det, som vi havde det, saa lad mig blive syg, det er jo os Store, der skal rammes, ram os saa, men lad ikke mit uskyldige Barn lide!«

Men Barnet vred sig i Dødsmerter, og Moderen skreg i Fortvivlelse: »Hold op, Vorherre! lad ikke Sygen tage saaledes i hende, hjælp hende, se, hvor hendes Hænder knytte sig, se, hvor hendes Øjne se paa mig om Hjelp! o Gud, det er Synd af dig!«

Men Barnet døde.

Dagen efter gik nu Jens til Præsten og bad ham, om Barnet maatte blive begravet i Heden, lige udenfor Højen, der havde det havt sine lykkeligste Timer og der vilde det vist helst ligge nær ved dem; Kirkegaarden kjendte det slet ikke Noget til, og der vilde de saa nødtigt have det hen mellem lutter Fremmede. Præsten søgte nu at gjøre ham begribeligt, at Kirkegaarden var det eneste rigtige Sted at ligge, naar man var død, og at den kristne Kirkes Børn ikke kunde begravnes i uindviet Jord som andre Hedninger.

Præsten fik da sin Villie.

Sorgen gjorde det nu en Stund mørkt for dem; men de vare unge, og Livet fik atter Lys og Lød De flyttede bort fra Egnen ind til Kjøbstaden, hvor Jens blev ansat ved nogle Dandseboder og Karen fik nok at spinde.

Der var dog ogsaa Dage, hvor de optraadte sammen, og til disse længtes de som Børn. Naar der nemlig var en eller anden Fest i Byen, der skulde være rigtig straalende, saa bestilte man Parret til at gjøre Musik, og hvor var det da ikke morsomt for kloge Folk at se den gale Jens Clarinet kaste kjelne og beundrende Blikke til sin Kone, medens hans Fingre smuttede henover Hullerne paa Instrumentet, som var det en Mandolins Streng, de behandlede, og hvor uendelig komiskt var det ikke at se Karen, en gift Kone, ryste, svinge og slaa en uhyre Tambourin, og endelig hvilken Masse Indfald blev der efterhaanden ikke at mindes og at gjentage, eftersom Aarene led, thi der blev ingen Vittigheder glemte, og Jens og Karen bleve ved at optræde, længe efterat deres Haar var begyndt at graane.

Men anden Gang vilde Døden gjeste deres Hjem og sendte sin Tjener Sot at berede den Vejen. Karen var syg, meget syg, og Jens sad hos hende, naar han ikke var ude at søge Raad; thi Alt, hvad der hed Læge, klog Kone og klog Mand i flere Miles Omkreds hentede han 199 til den Syges Seng, og lovende dem Alt, hvad han ejede, tiggede han dem paa sine Knæ om at gjøre Karen rask.

Men Karen døde.

Aftenen var mild og stille. Jens hentede Tambourinen, lagde den i den Dødes Hænder, tog saa sin Clarinet frem og spillede de Melodier, hun mest havde elsket; først spillede han en lille Sang, og Ordene klang om ham saa tunge og vemodige:

»Det var en Lørdagaften,
Jeg sad og vented' dig,
Du loved' mig at komme vist,
Men kom dog ej til mig.«

Saa spillede han den sære Dands, som hun altid vilde høre, men Bønderne aldrig vilde dandse efter, fordi den Ingenting lignede, som de sagde.

Men Nabokonen hørte Musikken inde hos den Døde, hun gik straks ind til Jens, og med Forargelsens hele Pathos raabte hun: »hvad er du dog for et Menneske! sidder du ikke her og spiller Dandse ved din Kones Lig!«

Jens saa forundret paa hende.

»Ud med dig! hverken for Gud eller Mennesker kan jeg forsvare at lade dig blive her hos Liget.«

Og Jens gik ud og drak sig fuld. Men det var det Første, man kunde forstaa af Alt, hvad han havde gjort, og Folk sagde, at den gale Jens Clarinet var bleven klog, da hans taabelige Kone døde.

Men Jens blev ved at drikke.

Der blev meget stille i Stuen, hvad der gjorde Julie og Carl meget forlegne, da de ikke vidste hvorfor. Carl vilde sige Noget, men vidste ikke hvad, saa væltede han en Frugtskaal, og leende tumlede hele Selskabet omkring efter trillende Æbler og hoppende Valnødder. Nu skulde Povl frem; han drak tre Glas Vand og foredrog saa:

200

Gurresange

I. VALDEMAR

Den blaalige Dæmring nu dæmper
Hver Tone fra Sø og Land,
De flyvende Skyer har lagt sig
Til Hvile ved Himlens Rand,
I lydløs Tynge samlet
Er Skovens luftige Bo,
Og Søens klare Bølger
Har vugget sig selv til Ro.
I Vesten kaster Solen
Sin straalende Purpurdragt,
Saa drager den over sig Bølgen
Og drømmer om Dagens Pragt.
Ej mindste Løv sig rører
Og kalder paa min Sands,
Ej mindste Tone klinger
Og vugger mit Sind i Dands,
Nej, hver en Magt er sunken
I egne Drømmes Elv,
Og skyder mig blidt og stille
Tilbage til mig selv.

II. TOVE

O, naar Maanens Straaler milde spille,
Naar omkring mig Alt er tyst og stille,
Da er Vand mig ikke Søens Vove,
Træer ej de dunkle, tavse Skove,

Sky ej, hvad mig Himlens Hvælving dølger,
Dal og Bakke ikke Jordens Bølger,
Form ej Form og Farven ikke Farve,
Alt: et Udtryk for hvad Gud har drømt.

201

III. VALDEMAR

Ganger, staar du nu og drømmer!
Nej jeg ser det, Vejen strømmer
Hurtig bort dig under Hoven.
Stærkere dog frem du sprænge,
Du er endnu midt i Skoven,
Medens jeg dig ventet længe
Har ved Gurre Borgeled
Skoven slipper, alt jeg øjner Tovelilles fagre Bur,
Skovens Træer bag os glide sammen til en dunkel Mur;
Men end vildere du jage!
Ser du Skyens Skygge trække
Over Mark og Mose frem?
Før den Gurre Grund kan række,
Maa vi staa ved Toves Hjem.
Før den Tone, som nu klinger,
Gaar for Evighed til Ro,
Maa dit rappe Hovslag ryste
Gurre-Borgens lille Bro;
Før det Blad, der falder,
Bækkens Bølger naar,
Maa din Vrinsken gjalde
Lydt i Gurregaard
Skygge kom og Tone dø,
Dyk dig Blad i Vove,
Volmer ser sin Tove!

IV. TOVE

Stjerner juble, Søen lyser,
Trykker sit bankende Hjerter mod Kyst,
Løvet nynner, duggen dandser,
Vinden sig kaster saa kaad til mit Bryst.
Vejrhanen synger og Taarnene nikke,
Svendene spanke med flammende Blikke,
Ternerne dæmpe med Haanden forgjeves
Barmen, der sælsomt uroligen hæves.
202 Roserne stirre med Haand over Bryn,
Faklerne hjelpe det daarlige Syn.
Skoven nu aabner sit Ly,
Hundene glamme i By,
Stien, i stedse nærmere Bølger,
Vugger den dristige Rytter mod Havn,
Og i den næste Stigning, som følger,
Slynger den ham i min aabnede Favne.

V. MØDET

Valdemar

Ej dandse de Engle for Herren saa herligt,
Som Verden nu dandser for mig!
Ej juble for ham de mer ydmygt og kjerligt
End Valdemars Hjerter for dig.
Men stoltere satte ej heller sig Krist
Hos Herren, og lo ad sin Kvide,
End Valdemar, glemmende Kummer og Tvist,
Sig sætter ved Tovelils Side.
Ej længes de Sjæle for Himmerigs Mure
Mer efter at svinge sig ind,
End Valdemar, da han fra Øresunds Kure
Saa Gurras guldglimtende Tind.
Og ej vil jeg bytte dets fredsæle Vang
Og Perlen den lønligen varer,
For Himmerigs Glands og bedøvende Klang
Og alle de Helliges Skarer.

Tove

Nu siger jeg dig for første Gang:
»Kong Volmer, jeg elsker dig.«
Nu kysser jeg dig for første Gang
Og slynger min Arm om dig.
Og siger du, at jeg det før har sagt
Og at du til Kysset er vant,
203 Saa siger jeg: »Kongen han er en Nar,
Der mindes forfængelig Tant.«
Og siger du, saa er jeg selv slig Nar,
Saa siger jeg: »Kongen har Ret,«
Men siger du, at jeg det ikke er,
Saa siger jeg: »Kongen er slet.«
For alle mine Roser har jeg kysset ihjel,
Alt mens jeg tænkte paa dig.

Valdemar

Det er Midnattens Stund,
Og usalige Slægter
Staa frem af glemte, sunkne Grave,
Og de stirre med Længsel
Paa Borgens Kjerter og Hyttens Lys,
Og Vinden ned over dem
Spottende ryster

Harpeslæt og Bægerklang
Og Elskovssange.
Og svindende de sukke:
»Vor Tid er forbi!« -
Mit Hoved vugges paa levende Bølger,
Min Haand fornemmer et Hjertes Slag,
Ned over mig livssvulmende strømmer
Kyssets glødende Purpurregn.
Og min Læbe jubler:
»Det er min Tid nu!«
Men Tiden flygter,
Og jeg skal færdes
Ved Midnatstide
En Gang som død,
Skal samle Ligdragten om mig tæt
Mod de kolde Vinde,
Og liste mig frem ved sildig Maane,
Og smertebunden
I Muldet riste
Med sorte Gravkors
204 Dit kjære Navn,
Og synkende sukke:
»Vor Tid er forbi!«

Tove

Du sender mig et Elskovsblik
Og sænker saa Øjet.
Dog Blikket trykker din Haand i min,
Og Trykket dør;
Men som et elskovsvækkende Kys
Du lægger mit Haandtryk paa min Læbe. -
Og du har for Døden et Suk,
Naar et Blik kan opstaa
Som et flammende Kys!
De lysende Stjerner paa Himlen hist
Vel blegne hver Gry,
Men blusse dog hver en Midnatsstund
I evig Pragt.
- Saa kort er Døden
Som rolig Slummer
Fra Kveld til Gry,
Og naar du vaagner,
Hos dig paa Lejet,
I nyfødt Skjønhed
Du straale ser
Din unge Brud
Saa lad os da tømme
Den gyldne Skaal
For den mægtigt forskjønnende Død;
Thi vi gange til Grav
Som et Smil, der dør
For et saligt Kys.

Valdemar

Vidunderlige Tove!
Saa rig ved dig er jeg nu,
205 At end ej et Ønske jeg ejer.
Mit Bryst er saa let,
Min Tanke saa klar,
En vaagen Fred er over min Sjæl.
Der er saa stille i mig,
Saa sælsomt stille.
Læben vil bygge paa Ordets Bro,
Men synker igjen til Hvile;
Thi det er mig som banked mit Bryst
Ved dit Hjertes Slag,
Og som mit Aandedrag
Hæved, Tove, din Barm.
Og jeg ser vore Tanker
Fødes og glide sammen
Som Skyer, der mødes,
Og samlede vugges de i vekslende Former.
Og min Sjæl er stille,
Jeg ser i dit Øje og tier.
Vidunderlige Tove!

VI. SKOVDUENS SANG

Gurre Duer! Sorg mig tynger,
Samlet paa Flugt over Ø,
Kommer! lytter!
Død er Tove! Nat paa hendes Øje,
Det, der var Kongens Dag.
Stille er hendes Hjerte,
Men Kongens vugger vildt,
Dødt og dog vildt!
Sælsomt lig Baad paa Vove,
Naar den, Plankerne krummede sig for at favne -
Snekkens Styrer - ligger død, hildet i Dybets Tang.
Ingen bærer dem Bud,
Ufør er Vejen.
Som tvende Strømme vare deres Tanker,
Strømme, der fulgtes Side om Side.
Hvor rinde nu Toves Tanker?
206 Kongens i sælsomme Bugter sig vride,
Søgende Toves,
Finder dem ikke.
Vide for jeg, Sorg mig sanked, Meget jeg saa!
Kisten saa jeg paa Kongens Skuldre,
Henning den støtted;
Mørk var Natten, en enkelt Fakkell
Lyste i Gyden,
Dronningen holdt den, højt paa Svalen,
Skjalv for sin Hevn;
Taarer, som ikke græde hun vilde,
Funkled i Blik
Vide for jeg, Sorg mig sanked, Meget jeg saa!
Kongen jeg saa i Bondekofte
Kjøre med Kisten,
Gangeren, som ham bar til Sejer,
Maatte den drage.
Vildsomt vankede Kongens Øje,
Søgte et Blik,
Sælsomt lyttede Kongens Hjerte

Efter et Ord
Henning talte Ord til Kongen,
Blik og Hjerte søgte dog end
Kongen aabner for Toves Kiste,
Stirrer og lytter med bedende Læbe,
Tove er tavs.
Vide for jeg, Sorg mig sanked, Meget jeg saa!
Munken vilde Rebet drage
Ringe Solen ned;
Men han saa paa Kjøresvenden,
Sorgens Rune til ham talte;
Solen sank til Klang, som lyder
Over Jordens Døde.
Vide for jeg, Sorg mig sanked, Død dertil.
Helvigs Falk
I Kongegaarden
Gurres Due slog.

207

VII. VALDEMAR

Herre, ved du, hvad du gjorde,
Da du Tove fra mig tog?
Ved du, at det var mit sidste
Fristed, hvorfra du mig jog?
Herre, rødmer du ej af Skam,
Det var den Fattiges eneste Lam!
Herre jeg er ogsaa Hersker,
Jeg har lært paa Kongestol,
Man fra sine Undersaatter
Ta'r ej sidste Glimt af Sol.
Herre, du er paa vilse Vej,
Saadan vel knuser, men hersker man ej!
Herre, dine Englehære
Fylde Øret dig med Lov,
Ingen Ven du har, der dadler,
Naar du Dadel har Behov.
Ak, og Ingen er altid klar,
Herre, lad mig derfor være din Nar!

VIII. DEN VILDE JAGT

Valdemar

Vaagner, alle Kong Volmers Mænd!
Spænder rustede Sværd ved Lænd,
Henter i Kirker det støvede Skjold,
Prydet med Mærker af Dyr og af Trolde
Væk Eders Heste, der græsse i Muld,
Sæt dem i Siden de Kringler af Guld,

Sprænger mod Gurreby,
Det er Dødningegry!

Bondens Sang

Klap, klap med Kistelaag,
Tunge Trin af Nattetog;
208 Græstørv skyder af Muld,
Toften klinger af Guld,
Klirren og Klappen i Vaabenhus,
Hvisten og Kasten med gammelt Grus,
Stenene ramle i Kirkegaardsdige,
Høgene suse fra Taarnet og skrige,
Kirkeporten slaar op og i, -
Ned under Dynen, der for de forbi.
- Jeg slaar tre hellige Herrens Kors
For Folk og Hus, for Ko og Hors,
Tre Gange nævner jeg Frelserens Navne,
Saa skade de ikke min Sæd for en Avne.
Saa tegner jeg mig paa Ledemod,
Hvor Herrens hellige Vunder stod,
Da bliver for Elverskud jeg fri,
For Mareridt og for Troldespi;
Sidst lægger for Døren jeg Staal og Sten,
Da voldes slet Ingen i Huset Men.

Valdemars Mænd

Vær hilset, Konge, ved Gurre Sø!
Nu spænde Jagten vi over Ø,
Vi Pile sende fra strengløs Bue,
Med Øjne sigte, som ej kan skue,
Vi Hjortens Skygge med Vunder slaar,
Og Engvand siver som Blod af Saar.
Hør Valravn svinge
Med sorten Vinge,
Og Løvet skumme om Hestens Bringe.
Saa skal vi jage, har Somme sagt,
Hver Nat til Dommedags vilde Jagt.
Holla, Hest, og Holla, Hund,
Standser Jagten stakket Stund,
Her er Slottet, som fordum var;
Hest skal fodres med Lokes Havre,
Mand kan æde sit Ry til Davre.

Skoven hvidsker med Toves Røst,
Søen skuer med Toves Øje,
Stjerner lyse med Toves Smil,
Skyen svulmer som Barmens Høje.
Sandserne jage for hende at fatte,
Tankerne kjempe for hende at samle.
Men Tove er hist og Tove er her,
Tove er fjern og Tove er nær.
Er du da, Tove, med Trølddomsmagt
Bundet i Søens og Skovens Pragt?
Hjertet svulmer, som skulde det sprænges,
Tove, Tove, Valdemar længes!

Claus Nar

»Aalen hun er en sælsom Fugl,
Lever som helst i Vandet,
Vrider sig dog i Maaneskin
Ofte en Stund paa Landet.«
Det har jeg sunget om Andre en Gang,
Bedst passer nu paa mig selv min Sang.
Jeg er ikkun Husmand nu og mit Hus er lille,
Og skjøndt ej jeg bad en Gjest, leved ganske stille,
Blev jeg halvvejs dog ædt ud af mit Hus det lille,
Saa jeg kan ej byde Stort, skjøndt jeg gjerne vilde.
Dog - den skal faa min Nattero,
Som kan mig det forklare,
Hvorfor jeg skal hver Midienat
Omkring et Vandhul fare.
At Palle Glob og Erik Paa
Det skulle, kan jeg godt forstaa:
De var saa lidet fromme,
De doble nu, endskjøndt til Hest,
Om svaalest Sted og Døren næst,
Naar de til Helved komme.
Og Kongen, han som løber gal ved mørke Nattetide
210 Og raaber paa en Pige, som for Aar og Dage siden
Med Engle og med Vildgjæs fløj, han maa med Rette ride;
Thi han var altfor raa oprigtig,
Og man maa være højst forsigtig
Og tage mægtigt sig i Agt,
Naar man er Nar hos slig en Magt
Som ham, der bor hinsides Maanen.
Men at jeg, Claus Nar til Farum,
Jeg, som trode, at de Døde
Vare fri for Legemsmøde,
At Ens Støv blev Aandens Anker,
Saa i Fred man sine Tanker
Kunde samle til den store
Hoffest, som Bro'r Knud har sagt
Blæses ind med Guldbasuner,
Hvor vi Gode vel ved Magt
Æde Onde som Kapuner,
Ak, at jeg paa en Fole galen
Med min Næse vendt imod Halen
Skal humpe om, mens Folk er i Senge,
Var ej det for sent, jeg vilde mig hænge. -
O, men hvor sødt det skal smage forvist,
Naar jeg nu dog bliver salig tilsidst.
Vel har jeg syndet lidt mer end de Fleste,

Kan dog vel snakke mig fra det Meste:
Hvem gav den nøgne Sandhed Klæder
Og tog dens Prygl paa Vej og Stræder?
Jo - ifald der er Billighed til,
Saa maa jeg bænkes i Himmerigs Sale,
Naa, hvor jeg der skal Verten bagtale!

Valdemar

Nu ler du deroppe,
Du strenge Dommer!
Men dette drage du dig til Minde,
Naar Dommedag kommer:
En Sjæl er elskende Mand og Kvinde.
211 Du rive ikke vor Sjæl i tvende,
Til Helved mig og til Himlen hende.
Thi da faar jeg Magt,
Da splitter jeg din Englevagt
Og sprænger med min vilde Jagt
I Himmerige ind

Valdemars Mænd

Hanen løfter sit Hoved til Gal,
Har alt Dag i Kroppen,
Og Morgenduggen driver rød
Af Rust, fra vore Sværd
Omme er Tiden!
Graven kalder med aaben Mund,
Og Jorden suger al lyssky Rædsel.
Synker, synker!
Livet kommer i Magt og Glands
Med Daad og bankende Hjerter,
Og vi er Dødens,
Sorgens og Dødens,
Smertens og Dødens.
Tilgravs! tilgravs! til drømmesvanger Ro -
O, fik i Fred vi hvile!

IX. SOMMERVINDENS VILDE JAGT

Stolt Henrik og Fru Gaaseurt, tag blot Jer i Agt!
Nu begynder Sommervindens vildene Jagt:
Søen gnistrer som Sølv i dens Spor,
Myggene Sivskoven bange forlade;
Det er meget værre, end I tror,
Hu, hvor det ler nu i Bøgenes Blade!
Træk det Grønne om Hagen!

Der er St. Hansorm med Ildtunge rød
Og Engtaagen, det er en Sky, der er død;
Hvilken Bølgen og Gyngen,
Hvilken Ringen og Syngen:
212 Kornvangens Guldaks slaar den lede Vind
Mod hinanden, saa det klinger;
Edderkoppen spiller paa sit Strengespind
Med de lange Ben, saa det springer.
Duggen triller med Klang fra Tue,
Stjernesked flyve fra Himmelbue,
Sommerfuglen flygter med Larm gennem Hækken,
Frøen springer langt ud i Bækken.
- Tys! hvad tyder nu dens Færd?
Hvert et vissent Løv den vender,
Ak, den søger Eders Frænder:
Vaarens blaa-hvide Strøm af Blommer,
Jordens flygtige Drøm om Sommer.
Længst er de Jord!
Men nu svinger den op
Over Træernes Top,
Thi opstanden den tror
Er det drømfine Flor,
Og i sælsomme Toner
Den dem hilser igjen
I de løvrige Kroner.
- Se saa! nu er det snart forbi,
Den hvirvler henad luftig Sti
Mod Søens blanke Flade,
Og der i tusind Vovers Dands
I blege Stjerners Gjenfærds-glands
Den vugges blidt til Hvile.
Hvor her blev tyst!
Ak, var det lyst!
O sving, Mariehøne, sving dig fra din Blomstertue
Og bed om fagert Solskinsliv alt hos din fagre Frue!
Alt dandse Bølgerne om Næs,
Alt trækker stribet Snegl paa Græs;
Nu vaagner Skovens Fugleflok,
Og Blomsten ryster Dug af Lok
Og spejder efter Sol.
Vaagner, vaagner, alle Blommer,
Solen kommer!
213 Alt i Øst i Farvestrømme
Hilse os dens Morgendrømme,
Snart den af de dunkle Vande
Smilende opstaar,
Stryger fra sin lyse Pande
Rige Straalehaar!

»Uden Kritik til det næste,« raabte Krigsraaden.

Mads tog en meget tyk Bunke Papir frem, og af mangfoldige Stumper af meget ulige Størrelse og Farve læste han:

(Fortsættes med *Kormak og Stengerde*, jf. s. 265.)